

Sygn. akt II AKa 360/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 grudnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSA – Jerzy Leder

Sędziowie: SA – Dorota Tyrała (spr.)

SO (del.) – Anna Kalbarczyk

Protokolant: sekr. sąd. – Sylwester Leńczuk

przy udziale prokuratora Marka Deczkowskiego

po rozpoznaniu w dniu 5 grudnia 2017 r.

sprawy z wniosku W. S.

o odszkodowanie za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie

na skutek apelacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 12 maja 2017 r., sygn. akt XII Ko 82/16

I. utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok;

II. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adv. E. K., Kancelaria Adwokacka w W., kwotę 738 (siedemset trzydzieści osiem) złotych – w tym 23% VAT - tytułem wynagrodzenia za reprezentowanie wnioskodawcy W. S. z urzędu w postępowaniu odwoławczym;

III. kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

W. S. w dniu 6 października 2016 r. złożył wniosek o:

1) zasądzenie kwoty 500.000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami na wypadek zwłoki od chwili złożenia wniosku tytułem odszkodowania za poniesioną szkodę i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w związku z postępowaniem karnym toczącym się przed Sądem Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim II Wydział Karny sygn. akt II K 769/12 zakończonej prawomocnym wyrokiem z dnia 1 lipca 2016 r.

2) o zasądzenie od Prokuratora Okręgowego w Warszawie na swoją rzecz renty tymczasowej w kwocie 10.000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami na wypadek zwłoki za każdy miesiąc od dnia 4 czerwca 2010 r. do dnia ukazania się w (...) oświadczenia następującej treści „ Prokurator Okręgowy w Warszawie przeprasza Pana W. S. za dokonanie napadu na posesję Pana W. S. w dniu 4 czerwca w wykonaniu policjantów z KOMISARIATU Policji w B.”, rozmiar czcionki nr 20 pogrubiona.

Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 12 maja 2017 r. sygn. akt XII Ko 82/16:

1. na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. w zw. z art. 558 k.p.k. umorzył postępowanie w niniejszej sprawie;
2. na podstawie art. 618 k.p.k. zasądził na rzecz adw. E. K. kwotę 144 zł podwyższoną o należny podatek VAT tytułem kosztów reprezentowania wnioskodawcy z urzędu;
3. na podstawie art. 554 § 4 k.p.k. kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Apelację od tego wyroku wniósł pełnomocnik wnioskodawcy w zakresie punktu 1 wyroku na korzyść wnioskodawcy.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

- obrazę przepisów postępowania mających wpływ na treść wyroku, a mianowicie:

- art. 2, art. 7, art. 9, art. 32, art. 45, art. 47 i art. 77 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przez ich niezastosowanie
- art. 552 § 1 k.p.k. poprzez jego niezastosowanie
- art. 15 ust. 1 ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki poprzez nierozpoznanie wszystkich roszczeń wnioskodawcy zgłoszonych w niniejszym postępowaniu
- art. 5, art. 23, art. 24, art. 363 § 1, art. 417 § 1, art. 444 § 2, art. 445 § 1 i art. 448 kodeksu cywilnego przez ich niezastosowanie
- art. 3, art. 5, art. 6 i art. 14 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka przez ich niezastosowanie
- art. 199 § 1 pkt. 2 k.p.c. w zw. z art. 558 k.p.k. poprzez brak przywołania tych przepisów w sentencji zaskarżonego wyroku i zbadania res iudicata wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie, VIII Wydział Karny z dnia 16 maja 2011 r. w sprawie o sygn. akt. VIII 820/10 zgodnie z brzmieniem przepisu art. 199 § 1 pkt. 3 k.p.c.

Podnosząc powyższe zarzuty na podstawie art. 427 § 1 k.p.k. wnosił aby Sąd Odwoławczy, korzystając z uprawnień przewidzianych w art. 437 § 2 k.p.k., zmienił zaskarżone orzeczenie i orzekł odmiennie, co do istoty sprawy poprzez uznanie, że wniosek wnioskodawcy zasługuje na uwzględnienie, ewentualnie aby Sąd Odwoławczy, korzystając z uprawnień przewidzianych w art. 437 § 2 k.p.k., uchylił zaskarżone orzeczenie i przekazał sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, w przypadku uznania że zebrane dowody nie pozwalają na wydanie orzeczenia odmiennego, co do istoty sprawy.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja pełnomocnika wnioskodawcy nie jest zasadna. Stąd nie zasługują na uwzględnienie sformułowane w niej wnioski.

Wniesiona w sprawie skarga odwoławcza przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego negując rozstrzygnięcie Sądu I instancji ograniczyła się do zarzucenia Sądowi I instancji obrazy enumeratywnie wymienionych przepisów zarówno Konstytucji RP, Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, a także niezastosowania przepisów Kodeksu cywilnego i Kodeksu postępowania cywilnego oraz ustawy o skardze na naruszenie strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki poprzez nierozpoznanie wszystkich roszczeń wnioskodawcy zgłoszonych w niniejszym postępowaniu. Tymczasem zarzut obrazy prawa procesowego oparty o art. 438 pkt 2 k.p.k. może zostać uznany przez Sąd odwoławczy za zasadny i skuteczny wówczas, gdy doszło od rzeczywistego naruszenia wskazanych przez skarżącego przepisów. Niezbędnym jest przy tym wskazanie przez skarżącego sposobu naruszenia przez Sąd orzekający w pierwszej instancji zarzucanego przepisu oraz obowiązek wykazania przez autora apelacji wpływu

obraży danego przepisu prawa procesowego na treść wyroku. Tego warunku w żaden sposób apelacja skarżącego pełnomocnika nie spełniła.

Treść wniosku W. S. inicjującego postępowanie sądowe w niniejszej sprawie oraz odwołanie się w apelacji jego pełnomocnika bezpośrednio do przepisów Konstytucji powoduje, że niezbędnym jest w pierwszym rzędzie stwierdzić, że Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 2, 7, 9 i 32 wskazuje na podstawowe standardy obowiązujące w demokratycznym państwie prawnym określające działanie organów władzy publicznej na podstawie i w granicach prawa, a także zakaz dyskryminacji jednostki w życiu publicznym i związaną z tym zasadę równości oraz deklarację przestrzegania przez państwo polskie prawa międzynarodowego. Niemniej przepisy te określając ogólne zasady nie pozwalają na samoistne ich zastosowanie. Znajdują one bowiem konkretyzację w ustawach niższego rzędu.

Podkreślenia również wymaga, że prawo do odszkodowania ma swoje umocowanie konstytucyjne w art. 41 ust. 5 Konstytucji RP. Odszkodowanie w konstytucyjnym znaczeniu rozumiane jest szeroko „jako wszelka forma wynagrodzenia szkody powstałej na skutek bezprawnego pozbawienia wolności”, bezprawność „oznacza zaś w tym przypadku oczywisty brak podstawy prawnej albo instrumentalne stosowanie obowiązujących przepisów z obejściem ich istoty, lecz dla uzyskania celów z tymi przepisami niespójnych (nadużycie prawa)”. (tak przykładowo: Krzysztof Dąbkiewicz, Kodeks postępowania karnego. Komentarz do zmian 2015 r.). Równocześnie powołany w apelacji art. 77 Konstytucji RP wskazuje, że każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej (ust. 1) oraz, że ustawa nie może nikomu zamykać drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw.

Pamiętać przy tym należy, że przepisy rozdziału 58 Kodeksu postępowania karnego regulują kwestie związane wyłącznie z dochodzeniem odszkodowań za poniesioną szkodę lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, w związku z niesłusznym skazaniem (§ 1 i 2 art. 552kpk), niesłusznym zastosowaniem środka zabezpieczającego (§3 art. 552 k.p.k), tymczasowym aresztowaniem lub zatrzymaniem (§ 4 art. 552 k.p.k.). W trybie tych przepisów ustawodawca nie przewidział natomiast dochodzenia odszkodowania lub zadośćuczynienia za niesłuszne oskarżenie, gdy w toku instancji zapadł prawomocny wyrok uniewinniający lub umorzono postępowanie, za przewlekłość toczącego się postępowania. Takie roszczenia rozstrzygane są w procesach cywilnych.

W tym miejscu wskazać także należy, że artykuł 15 ustawy z 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki nie tworzy swobodnego uprawnienia do domagania się odszkodowania lub zadośćuczynienia, ale wskazuje na możliwość uzyskania pełnej kompensaty oraz ma charakter normy odsyłającej i określającej zakres prejudycjalnego związania. (tak przykładowo: Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2017 r., I CSK 45/16, LEX nr 2269101).

Tak więc w świetle obowiązujących przepisów ograniczenie dochodzenia odszkodowania lub zadośćuczynienia w postępowaniu uregulowanym w rozdziale 58 k.p.k. jest ściśle określone zarówno w zakresie podstaw, jak i zakresu orzekania w ich trybie. Nie można w ramach postępowania prowadzonego na podstawie rozdziału 58 k.p.k. dochodzić przed sądem karnym roszczeń z innych tytułów, aniżeli enumeratywnie wymienione w art. 552 k.p.k., bowiem jest to katalog zamknięty.

Cywilnoprawny charakter dochodzonego odszkodowania lub zadośćuczynienia i odwołanie się do odpowiednich przepisów Kodeksu cywilnego w postępowaniu o odszkodowanie lub zadośćuczynienie powoduje, że w tym postępowaniu odpowiednie zastosowanie mają przepisy prawa cywilnego m.in. w zakresie udowodnienia faktów, na których opiera on swoje roszczenie (art. 6 k.c.), konieczności wykazania przez wnioskującego wysokości dochodzonego roszczenia (art. 362 k.c.) - niemniej w procesie tym uregulowanym w Kodeksie postępowania karnego niewątpliwie zastosowanie mają zasady procesu karnego.

W postępowaniu karnym stan zawisłości sprawy powstaje w momencie skierowania do Sądu aktu oskarżenia – a w przypadku dochodzenia roszczeń z rozdziału 58 k.p.k. z chwilą złożenia wniosku.

W niniejszej sprawie prawidłowo Sąd I instancji ustalił, że z wniosku W. S. toczyło się już postępowanie o odszkodowanie za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie w dniu 4 czerwca 2010 roku w sprawie Prokuratury Rejonowej w Grodzisku Mazowieckim o sygn. akt 2 Ds. 235/10. W postępowaniu tym wyrokiem z dnia 16 maja 2011 r. w sprawie sygn. akt VIII K 820/10 Sąd Okręgowy oddalił przedmiotowy wniosek. Wyrok ten stał się prawomocny, bowiem wyrokiem z dnia 21 września 2011 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie utrzymał go w mocy.

Nie budzi zatem wątpliwości tożsamość dwóch postępowań, bowiem przedmiot postępowania w pierwszej z tych spraw pokrywa się z przedmiotem postępowania w sprawie następnej.

Konsekwencją niedopuszczalności procesu jest konieczność jego umorzenia, w tym przypadku na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.

W świetle powyższych rozważań stwierdzić należy, że argumentacja pełnomocnika wnioskodawcy bardzo w swej treści lakoniczna i odwołująca się w istocie do stanowiska wyrażonego w wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 17 lutego 2016 roku w sprawie sygn. akt I AKa 205/15 nie podważyła skutecznie prawidłowości skarżonego w sprawie wyroku. Po pierwsze Sąd dysponuje samodzielnością jurysdykcyjną. Po drugie zaś przywołany wyrok dotyczy innego stanu faktycznego i prawnego, związanego z rozszerzeniem podstaw do dochodzenia odszkodowania na podstawie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149 z późn. zm.).

Wreszcie podkreślenia także wymaga, że również na gruncie prawa cywilnego zakres powagi rzeczy osądzonej jest w istocie pojęciowo tożsamy z pojęciem res iudicata w procedurze karnej. Wyznaczony jest bowiem przez przedmiot konkretnego rozstrzygnięcia Sądu w związku z podstawą rozstrzygnięcia, a inaczej rzecz ujmując - powaga rzeczy osądzonej odnosi się do roszczenia dochodzonego pozwem w takiej postaci, w jakiej stało się przedmiotem wyrokowania, odzwierciedlonym w sentencji wyroku. Zasadniczy aspekt powagi rzeczy osądzonej wyraża się w niedopuszczalności ponownego rozstrzygnięcia tej samej sprawy. Test mający na celu zbadanie zasadności zarzutu powagi rzeczy osądzonej przeprowadza się w oparciu o kryterium tożsamości (identyczności) żądania zgłoszonego w nowym pozwie z żądaniem, które w związku z daną podstawą sporu było już przedmiotem rozstrzygnięcia. Na tej podstawie uzyskuje się odpowiedź na pytanie, czy powód w nowym procesie dochodzi ponownie tego samego roszczenia, inaczej - czy sąd ma ponownie orzec o tym samym, (tak przykładowo: Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 sierpnia 2017 r., IV CSK 607/16).

W niniejszej sprawie brak jest zatem podstaw do uznania, by wydane rozstrzygnięcie naruszało art. 199 k.p.c. skoro wnioskodawca we wcześniej toczącej się sprawie o sygn. akt VIII K 820/10 dochodził tego samego roszczenia, które jest przedmiotem niniejszego postępowania.

W tym stanie rzeczy Sąd orzekł jak na wstępie, bowiem brak jest podstaw do wzruszenia zapadłego rozstrzygnięcia.